

29.06.2022

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : Resen İnceleme
Toplantı Tarihi/Sayısı : 1.3.2022/170
Karar Numarası : 2022/138
Başvuran : E. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Ankara ... Asliye Ceza Mahkemesi
Muhatap Adres : Anafartalar, Atatürk Blv No:52, 06050 Altındağ/ANKARA

I. RESEN İNCELEMENİN KONUSU

1. Resen inceleme, Ankara Barosuna kayıtlı Avukat E. Ç.'ye duruşma tutanağı verilmemesi ve ara karar kurulurken Av. E. Ç. ve Avukat Hakları Merkezi üyesi avukatların duruşma salonundan çıkarılmasından ötürü adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına ilişkindir.

II. RESEN İNCELEME SÜRECİ

2. Av. E. Ç.'nin 15.06.2021 tarihinde Ankara Barosu Avukat Hakları Merkezine "katıldığı duruşmada Ankara ... Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi B. K. Y. tarafından duruşma zaptının verilmediğini, kendisinin zorla duruşma salonundan çıkarıldığını ifade ederek 17.06.2021 tarihinde görülecek olan duruşmasında sıkıntı yaşamamak amacıyla Avukat Hakları Merkezinden destek talep ettiğini" belirttiği bir dilekçe vermiştir.

3. Talep üzerine Ankara Barosu Avukat Hakları Merkezi üyelerinden Av. S. A. da yetki belgesi ile 17.06.2021 tarihli duruşmaya katılmıştır.

4. Ankara Barosu Başkanlığı tarafından Kurumumuza gönderilen 26.08.2021 tarihli ve ... sayılı dilekçede; 17.06.2021 tarihli duruşmada Ankara ... Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi tarafından "karar vereceğim duruşma salonunu boşaltın" denildiği ve koruma memurlarına avukatların duruşma salonundan çıkarılması yönünde emir verildiği, Av. E. Ç., Av. S. A. ve duruşmada bulunan Avukat Hakları Merkezi üyesi avukatların, avukat olduklarını belirtmelerine rağmen duruşma salonundan çıkarıldıkları, Av. E. Ç.'nin dosyasına ilişkin duruşma zaptını talep etmek üzere duruşma salonuna girdiği ancak hâkim tarafından sorusunun cevaplanmadığı, mahkeme kaleminden talep edilen duruşma zaptının hâkimin onaylamadığı ileri sürülerek verilmediği, duruşma sonrasında yaşanan olayların avukatlar tarafından tutanak altına alındığı iddia edilmektedir.

5. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu tarafından 23.11.2021 tarih ve 163 sayılı toplantıda, 2021/284 sayılı kararla "Ankara Barosu tarafından gönderilen dilekçe hakkında resen inceleme yapılmasına" karar verilmiştir.

6. Resen inceleme yapılması yönündeki kararın ardından ilgili sıfatıyla Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile Ankara Barosundan görüş talep edilmiştir.

III. YAZILI GÖRÜŞLER

7. Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinden gelen görüşten Ankara Barosu Başkanlığının 26.08.2021 tarihli ve ... sayılı yazısı ve eki evrak üzerine 2021/... sayılı soruşturma dosyasının açıldığı, söz konusu dosyada 25.11.2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararı ile Muhakkik tarafından incelenmesi hususunda Kurul Başkanına teklifte bulunulmasına karar verildiği, Kurul Başkanı tarafından anılan teklife 13.12.2021 tarihinde olur verildiği, evrakın Muhakkike gönderildiği ve hâlen incelemenin

devam ettiği anlaşılmıştır.

8. Adalet Bakanlığından gelen görüşten ilgili mevzuat hükümleri ve bu hükümlerinin açıklamalarından başka somut olayla ilgili Adalet Bakanlığı nezdinde herhangi bir bilgi ve belgenin olmadığı anlaşılmıştır.

9. Ankara Barosu, sadece Kurumumuza gönderilen dilekçeyle içerik olarak aynı olan ve Hâkimler Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı ile Kamu Denetçiliği Kurumu mercilerine gönderilen dilekçeleri yazılı görüş olarak tekraren iletmekle yetinmiştir.

IV. İLGİLİ MEVZUAT

10. Anayasa'nın 36'ncı maddesine göre; *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."*

11. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesine göre; *"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde ve yahut aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir."*

12. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 182'nci maddesine göre; *"Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli olduğu hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir."*; 219'uncu maddesine göre; *"duruşma tutanağı duruşma sırasında tutulur"* ve 222'nci maddesine göre; *"Duruşmanın nasıl yapıldığı, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yapıp yapılmadığı, ancak tutanakla ispat olunabilir. Tutanağa karşı yalnız sahtecilik iddiası yöneltilir."* 203'üncü maddesine göre; *"(1) Duruşmanın düzeni, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından sağlanır. (2) Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın düzenini bozan kişinin, savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emreder. (3) Kişi dışarı çıkarılması sırasında direnç gösterir veya karışıklıklara neden olursa yakalanır ve hâkim veya mahkeme tarafından, avukatlar hariç, verilecek bir kararla derhâl dört güne kadar disiplin hapsine konulabilir. Ancak çocuklar hakkında disiplin hapsi uygulanmaz."*

13. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesine göre; *"İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak; İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görevleri arasındadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Somut olayda Av. E. Ç. katıldığı duruşmada Ankara ... Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi B. K. Y. tarafından zorla duruşma salonundan çıkarılmıştır. Avukat Hakları Merkezinden talep edilen destek üzerine Av. E. Ç. ile birlikte bir sonraki duruşmaya Av. S. A. da katılmış, duruşmada aynı hâkim tarafından avukatlara *"karar vereceğim duruşma salonunu boşaltın"* denilmiş ve koruma memurlarına emir verilerek avukatlar duruşma salonundan çıkarılmış, ardından Av. E. Ç. dosyasına ilişkin duruşma zaptını talep etmek üzere duruşma salonuna girmiş ancak hâkim tarafından sorusu cevaplanmayarak mahkeme kaleminden talep ettiği duruşma zaptı hâkimin onaylamadığı gerekçesiyle verilmemiştir.

15. Başta belirtmek gerekir ki AİHS'nin 6'ncı maddesi kapsamında düzenlenen "adil yargılanma hakkı" başlığı altında kararların aleni olması detaylı bir şekilde düzenlemiştir. Bir suç ile itham edilen herkes aleni yargılanma hakkı ile birlikte *"Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek"* hakkına da sahiptir. Ayrıca duruşma tutanağı, duruşma esnasında gerçekleşen hususlara ilişkin tek ispat yöntemidir. Bu sebeple duruşma tutanağının düzenlenmesi duruşmanın aleniliğini tesis eden önemli bir müessesedir. Aleni yargılanma ile yargıda sağlanan şeffaflık, yargıya olan güveni artırarak adil yargılanma hakkına hizmet eden bir güvence olmaktadır. Aleni yargılanma hakkı, aleni karar hakkını da ihtiva etmektedir.

16. Anayasa'nın 36'ncı maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birisi de Anayasa'nın 141'inci maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Yargılamanın açıklığı ilkesinin amacı adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiliği önlemektir. Bu yönüyle hukuk devletinin en önemli gerçekleştirme araçlarından birisini oluşturur. Özellikle ceza davalarında yargılamanın duruşmalı ve aleni yapılması silahların eşitliği ilkesinin ve savunma haklarının güvencesini oluşturur (AYM, Nevruz Bozkurt, Başvuru No: 2013/664, Karar Tarihi: 17/09/2013).

17. 5271 sayılı Kanun'un 203'üncü maddesine göre; *"(1) Duruşmanın düzeni, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından sağlanır. (2) Mahkeme başkanı veya hâkim, duruşmanın düzenini bozan kişinin, savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emreder. (3) Kişi dışarı çıkarılması sırasında direnç gösterir veya karışıklıklara neden olursa yakalanır ve hâkim veya mahkeme tarafından, avukatlar hariç, verilecek bir kararla derhâl dört güne kadar disiplin hapsine konulabilir. Ancak çocuklar hakkında disiplin hapsi uygulanmaz."* Anılan madde uyarınca duruşma düzeninin sağlanmasından sorumlu olan hâkim, bu hususu sağlamak üzere gereken tedbirleri alabilir. Dahası bir dirençle karşılaştığında bu direnci kırmak için zorla çıkarmanın yanı sıra disiplin cezasına da hükmedebilir. Mezkûr maddenin lafzından açıkça anlaşıldığı üzere hükmedilecek disiplin cezası idari mahiyette olsa da hâkimin duruşma düzenini sağlaması, duruşmada hazır bulunma hakkı ve duruşma tutanaklarının verilmesi yargılamayla bütünleşik olduğundan resen incelemeye konu olay bakımından adil yargılanma hakkı söz konusu olmaktadır. (AİHM, FBC/İtalya Başvuru No: 12151/86, Karar Tarihi: 28/08/1991, AİHM, Başvuru No: 9317/81, Karar Tarihi: 12/02/1985, AYM, Ali Gürbüz, Başvuru No: 2013/724, Karar Tarihi: 18/01/2013).

18. Somut olayda duruşma zaptının verilmemesi ve avukatların zorla duruşma salonundan çıkarılması uygulaması, sadece söz konusu duruşma için gerçekleştirilmiş olup yargılamanın bütününe sirayet etmediği gibi uygulamanın yargılama sonucu tesis edilecek hükme etkisi de net olarak ortaya konulamamıştır. Yanı sıra resen incelemeye konu olaya benzer bir olay hakkında yine bir avukat tarafından AYM'ye bireysel başvuruda bulunulmuştur. Mezkûr başvurunun konusu; *"Avukatın duruşma düzenini bozduğu gerekçesine dayanılarak kolluk görevlileri tarafından duruşma salonundan dışarı çıkarılması..."* şeklinde ifade edilmiştir. AYM, başvuruyu farklı hak kategorileri bağlamında incelese de avukatların duruşma salonundan çıkarılması uygulamasında ihlale yönelik herhangi bir içtihat oluşturmamış; dahası alınan tedbiri orantılılık ilkesine aykırı olarak da değerlendirmemiştir (AYM, Suat Eren, Başvuru No: 2018/3081, Karar Tarihi: 11/02/2021).

19. Son olarak; hâkimin duruşma düzenini sağlaması ve yargılama esnasında avukatla olan ilişkisine dair Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına göre; *"Gerek ceza yargılamasında ve gerekse hukuk yargılamasında adalet hizmeti yerine getirilirken adil ve sağlıklı bir yargılama yapılması için hâkim, savcı ve avukatın iş birliği içinde çalışmakla yükümlü olup, yargının her üç kolu da kişisel davranış ve duygularla hareket ederek bu çalışma düzeni ve barışını bozmaması gerek[ir] ..."*

Türk hukuk sisteminin yolu yargıya düşen herkesin hakkını teslim etse bile onurunu çiğnediğine, en çok da avukatların onurunu çiğnediğine," ilişkin algısı ve düşüncesi de tamamen yanlış bir algı ve düşünce olup, hem Türk Hukuk Sistemine, bu sistemi oluşturan Yargı görevlileri ile hukuk sisteminin doğrudan bir parçası olan avukatlara haksızlıktır." (Yargıtay HGK, E:2016/257, K:2017/926, T:10/05/2017). Bu itibarla adalet hizmetlerinin yürütülmesi yargının üçlü sacayağının iş birliğine dayanmakta olup adalet hizmetlerinde algılardan uzak şekilde meslekî faaliyetlerin icra edilmesi gerekmektedir.

20. Açıklamalar ışığında; somut olayda mağdur Av. E. Ç.'nin ve diğer avukatların zorla duruşma salonundan çıkarılması ve talebe rağmen duruşma tutanağının mahkeme kaleminden verilmemesi vakalarının yargılamayı ne düzeyde etkilediği net olarak ortaya konulamadığından, uygulanan tedbir orantılılık ilkesine aykırılık teşkil etmediğinden, ayrıca Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından muhatap yargı yerindeki hâkim için başlatılan bir disiplin soruşturması bulunduğundan adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet vermediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Resen incelemeye konu olayda adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
 2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
 3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
- 01.03.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi
(Raporlu)

e-onaylıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi